[2019] 17 S.C.R. 214

ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਕਾਲਰਾ

ਬਨਾਮ

ਵਿੰਗ ਕਮਾਂਡਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2018 ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 23599)

ਨਵੰਬਰ 19, 2019

[ਐਨ.ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਮੋਹਨ ਐਮ. ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ, ਅਤੇ ਅਜੇ ਰਸਤੋਗੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908 - ਆਦੇਸ਼ VIII, ਨਿਯਮ 6A - ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ - ਜੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ - ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ - ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ VIII, ਨਿਯਮ 6A ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਾਰੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ - ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਕਿਹਾ ਕਿ: ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਮੋਹਨ ਐਮ. ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ ਅਤੇ ਅਜੇ ਰਸਤੋਗੀ, ਜੇ. ਜੇ. ਅਨੁਸਾਰ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਨਿਯਮ 6A ਰਾਹੀਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ 1976 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਸੀ - ਆਦੇਸ਼ VIII, ਨਿਯਮ 6A ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦਾ, ਬਲਕਿ ਪਾਬੰਦੀ ਸਿਰਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ- ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਠੋਸ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਬੀਤ ਨਹੀਂ ਗਈ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਰੀ ਦੀ ਮਿਆਦ; ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ; ਦੇਰੀ ਆਦਿ ਦਾ ਕਾਰਨ - ਮੋਹਨ ਐਮ. ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ, ਜੇ. (ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰਕ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ) ਅਨੁਸਾਰ, ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ- ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ (ਸੋਧ) ਐਕਟ 1976 - ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2002 - ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 - ਧਾਰਾ 3 (2) (b) (ii).

XXXXXX

ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਕਾਲਰਾ ਬਨਾਮ ਵਿੰਗ ਕਮਾਂਡਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ 215

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908 – ਆਦੇਸ਼ VIII –ਦੀ ਯੋਜਨਾ- ਕਿਹਾ ਕਿ: ਆਦੇਸ਼ VIII ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਯੋਜਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ, ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਕੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908 – ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ - ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ - ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ - ਵਿਧੀਗਤ ਨਿਆਂ ਯਾਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਆਂ - ਵੱਲ ਸੰਤੁਲਿਤ ਪਹੁੰਚ - ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ - ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908 - ਆਦੇਸ਼ VIII, ਨਿਯਮ 6A - ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963.

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908 – ਆਦੇਸ਼ VIII, ਆਦੇਸ਼ 6A,9,10 ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ VI, ਨਿਯਮ 17 - ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ – ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਮੋਹਨ ਐਮ ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ, ਜੇ (ਪੂਰਕ) ਆਦੇਸ਼ 8 ਦੇ ਨਿਯਮ 6A, 9 ਅਤੇ 10 ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ VI, ਨਿਯਮ 17 ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ 1963 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ – ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963.

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908 – ਆਦੇਸ਼ VIII, ਨਿਯਮ 6A, 6B – ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ, ਨਿਯਮ 6A (1) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ- ਮੋਹਨ ਐਮ. ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ, ਜੇ. ਅਨੁਸਾਰ (ਪੂਰਕ) ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ- (i) ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ

ਆਪਣੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੈ (ii) ਆਦੇਸ਼ VIII ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਿਯਮ 6B ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਆਦੇਸ਼ VIII ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਅਤੇ ਇਕਸੁਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ - ਨਿਯਮ 6B ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ-ਦਾਅਵੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

XXXXXX

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908 – ਆਦੇਸ਼ VIII, ਨਿਯਮ 6,6A(1), (4) – ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ VIII, ਨਿਯਮ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 6A (1) ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਮੋਹਨ ਐਮ ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ, ਜੇ. ਅਨੁਸਾਰ (ਪੂਰਕ) ਅਸਥਿਰ - ਸੈੱਟ-ਆਫ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਵੱਖਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ - ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਗਿਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ

ਕਿਹਾ ਕਿ: ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਮੋਹਨ ਐਮ. ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ ਅਤੇ ਅਜੇ ਰਸਤੋਗੀ, ਜੇ.ਜੇ. ਅਨੁਸਾਰ

1.1 ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6 ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਦੇ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ

ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ, ਨਿਯਮ 6A ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਚਾਓਕਰਤਾ, ਨਿਯਮ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਰ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੇ ਬਚਾਅ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਸਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਆਦੇਸ਼ ਅੱਠਵੀਂ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਪੂਰੀ ਯੋਜਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ, ਸੈੱਟ-ਆਫ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਕੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 6A ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ (ਸੋਧ) ਐਕਟ 1976 (1976 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 104) ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੈਸੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਸੈਟ-ਆਫ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਨਿਯਮ 6A ਰਾਹੀਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 8 ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 6A ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਭਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ

ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਕੋਈ ਸਖਤ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਤਕਨੀਕੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਵਿਵਸਥਾ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸੋਧ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸੰਤੁਲਿਤ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਖਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਨਾਲ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਰਵੋਤਮ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੋਧ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ। [ਪੈਰੇ 10, 12 and 17] [227-D-F; 228-D-F; 230-D-H; 231-A-B]

XXXXXX

ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਕਾਲਰਾ ਬਨਾਮ ਵਿੰਗ ਕਮਾਂਡਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ 217

ਸਲੇਮ ਐਡਵੋਕੇਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **AIR 2005 SC 3353; [2005] 1 Suppl. SCR 929 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।**

ਜੈ ਜੈ ਰਾਮ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬਿਲਡਿੰਗ ਮੈਟੀਰੀਅਲ ਸਪਲਾਈ, ਗੁੜਗਾਓਂ **(1969) 1 SCC 869: [1970] 1 SCR 22;** ਮਹਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1987) 3 SCC 265: [1987] 3 SCR 155;** ਜਗ ਮੋਹਨ ਚਾਵਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਡੇਰਾ ਰਾਧਾ ਸਵਾਮੀ ਸਤਿਸੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ, **(1996) 4 SCC 699: [1996] 2 Suppl. SCR 509;** ਸ਼ਾਂਤੀ ਰਾਣੀ ਦਾਸ ਦੀਵਾਨਜੀ (ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ) ਬਨਾਮ ਦਿਨੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਡੇਅ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦੁਆਰਾ **(1997) 8 SCC 174: [1997] 4 Suppl. SCR 177;** ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਰਥ ਬਨਾਮ ਤੇਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਰਥ **(2016) 11 SCC 800;** ਬੋਲੇਪਾਂਡਾ ਪੀ. ਪੂਨਾਚਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਐਮ. ਮਡਾਪਾ **(2008) 13 SCC 179: [2008] 4 SCR 1011;** ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦ ਅਰਦਾਵਤੀਆ ਬਨਾਮ ਅਨਿਲ ਪੰਜਵਨੀ **(2003) 7 SCC 350: [2003] 3 SCR 1149 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

XXXXXX

1.2 ਨਤੀਜੇ- ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦਾ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦਾ, ਬਲਕਿ ਪਾਬੰਦੀ ਸਿਰਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਠੋਸ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਨਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਹੇਠਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ: (i) ਦੇਰੀ ਦੀ

ਮਿਆਦ; (ii) ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ; (iii) ਦੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ; (iv) ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦਾ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ; (v) ਮੁੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ; (vi) ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲਾਗਤ; (vii) ਅਨਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ; (viii) ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ; (ix) ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ; (x) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ। [ਪੈਰੇ 19, 20] [231-E-H; 232-A-D]

ਮੋਹਨ ਐਮ. ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ, ਜੇ. ਅਨੁਸਾਰ (ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰਕ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਿੰਦੇ)

1.1 ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 9 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਜਾਂ ਵਾਧੂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ 9 ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜੋ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਜੋਂ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਰਾਹੀਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਦੇਸ਼ VI ਨਿਯਮ 17, ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੂਲ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 9 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 9 ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ 6 ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ

ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਮੁਆਫ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਦੇਸ਼ 8 ਦੇ ਨਿਯਮ 6A, 9 ਅਤੇ 10 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਦੇਸ਼ 6 ਨਿਯਮ 17, ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨਾਲ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, [ਪੈਰੇ 8,10 ਅਤੇ 11][236-G-H; 237-A-B; 237-F-H; 238-H; 239-A-B]

XXXXXX

ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਕਾਲਰਾ ਬਨਾਮ ਵਿੰਗ ਕਮਾਂਡਰ ਸੁਰਿੰਦਰ
ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ 219

1.2 ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੋਵੇ ਜੋ ਉਸਦੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਲਈ ਉਕਤ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਿਆਂ

ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਪਹੁੰਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੁਆਰਾ ਆਕਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ, VIII. ਨਿਯਮ 6B ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਵਜੋਂ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਯਮ 6B ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ 6B ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਅਜੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਨਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਵੱਖਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਬਹੁਲਤਾ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 6A-6G ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਦੇਸ਼ VIII ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਅਤੇ ਇਕਸੁਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਿਯਮ 6B ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। [ਪੈਰਾ 12] [240-F-H; 241-A-E]

XXXXXX

2. ਸੈੱਟ-ਆਫ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋੜਾਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜੋ "ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A (1) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ "ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੈੱਟ-ਆਫ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਆਦੇਸ਼ 8 ਨਿਯਮ 6A (4) ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਨਿਯਮ 6A ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਸਹੀ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 1A 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੋੜ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਨਿਯਮ 1A(2) ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਿਯਮ 1A (3) (ਜਿਵੇਂ ਕਿ 2002 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ) ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵਿਵੇਕ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਫ਼ਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ

ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਮ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਠੋਸ ਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪਵੇ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਦੇ ਸਮੇਂ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯਮ ਜੋ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਫ਼ਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। [ਪੈਰੇ 13, 14 and 17] [241-D-H; 242-A-B; 242-G-H; 243-A-B]

XXXXXX

ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਕਾਲਰਾ ਬਨਾਮ ਵਿੰਗ ਕਮਾਂਡਰ ਸੁਰਿੰਦਰ
ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ 221

3. ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿਯਮ 6A ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਫਾਈਲਿੰਗ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਉਚਿਤਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਦੁਬਾਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ

ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਜਾਂ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ। ਦੂਜਾ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਸਲ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਤੀਜਾ, ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਉਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰੇ 23, 24] [245-D-H; 246-A-D]

4. ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਚਿਤਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤੱਕ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 25] [246-E-G]

XXXXXX

ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦ ਅਰਦਾਵਤੀਆ ਬਨਾਮ ਅਨਿਲ ਪੰਜਵਾਨੀ **(2003) 7 SCC 350: [2003] 3 SCR 1149;** ਮਹਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1987) 3 SCC 265: **[1987] 3 SCR 155;** ਸ਼ਾਂਤੀ ਰਾਣੀ ਦਾਸ ਦੀਵਾਨਜੀ ਬਨਾਮ ਦਿਨੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਡੇਅ **(1997) 8 SCC 174: [1997] 4 Suppl. SCR 177;** ਗਾਇਤਰੀ ਮਹਿਲਾ ਭਲਾਈ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਗੌਰੰਮਾ **(2011) 2 SCC 330: [2011] 2 SCR 47;** ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਰਥ ਬਨਾਮ ਤੇਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਰਥ **(2016) 11 SCC 800 - ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।**

ਸਲੇਮ ਐਡਵੋਕੇਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **(2005) 6 SCC 344: [2005] 1 Suppl. S.C.R. 929 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।**

ਰੋਹਿਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ **(2006) 12 SCC 734: [2006] 7 Suppl. SCR 278- ਸਮਝਾਇਆ।**

ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਕਾਲਰਾ ਬਨਾਮ ਵਿੰਗ ਕਮਾਂਡਰ ਸੁਰੇਂਦਰ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ **[2020] 2 SCC 394;** ਰੋਹਿਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ **(2006) 12 SCC 734: [2006] 7 Suppl. SCR 278;** ਬੋਲੇਪਾਂਡਾ ਪੀ. ਪੂਨਾਚਾ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਐਮ. ਮਦਾਪਾ, **(2008) 13 SCC 179: [2008] 4 SCR 1011 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ		
ਐਨ.ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਮੋਹਨ ਐਮ. ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ ਅਤੇ ਅਜੈ ਰਸਤੋਗੀ ਜੇ.ਜੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ,		
[2005] 1 Suppl. SCR 929	ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 4
[1970] 1 SCR 22	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 4

[1987] 3 SCR 155	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 14
[1996] 2 Suppl. SCR 509	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 14
[1997] 4 Suppl. SCR 177	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 14
(2016) 11 SCC 800	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 15
[2008] 4 SCR 1011	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 15
[2003] 3 SCR 1149	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 15
ਮੋਹਨ ਐਮ. ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ ਜੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, (ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰਕ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ)		
(2020) 2 SCC 394	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 2
[2003] 3 SCR 1149	ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ	ਪੈਰਾ 9
[2005] 1 Suppl. SCR 929	ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 10
[1987] 3 SCR 155	ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ	ਪੈਰਾ 11
[1997] 4 Suppl. SCR 177	ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ	ਪੈਰਾ 11
[2006] 7 Suppl. SCR 278	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 18
[2008] 4 SCR 1011	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 20
[2011] 2 SCR 47	ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ	ਪੈਰਾ 21
(2016) 11 SCC 800	ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ	ਪੈਰਾ 22

XXXXXX

ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਕਾਲਰਾ ਬਨਾਮ ਵਿੰਗ ਕਮਾਂਡਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ 223

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2018 ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 23599.

2009 ਦੇ ਸਿਵਲ ਸੋਧ ਨੰਬਰ 253 ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 01.05.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੇ. ਕੇ. ਤਿਆਗੀ, ਸਰਵਮ ਰਿਤਮ ਖਰੇ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਦਿਨੇਸ਼ ਦਿਵੇਦੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸਈਦ ਹਸਨ ਇਸਫਾਹਾਨੀ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਯਸ਼ਰਥ ਕਾਂਤ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਸਿੰਘ, ਰੋਹਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਸੁਣਾਏ ਗਏ

ਐਨ.ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਜੇ.

1. ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਆਮ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਜਾਂ ਕਿਫਾਇਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਲਾਗਤ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਰਥਪੂਰਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨਯੋਗ ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

2. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੌਜੂਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 10.09.2018 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ **"ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ."** ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਤੀ 10.09.2018 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

".....

ਸਾਡੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਗਜ਼ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ **ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।"**

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

3. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧੀਏ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ (ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2) ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 (ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ) ਵਿਚਕਾਰ ਮਿਤੀ 20.11.1987 ਅਤੇ 04.10.1989 ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 (ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ) ਨੇ 02.05.2008 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ (ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2) ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ (ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2) ਨੇ ਇਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ 2.12.2008 ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਅਤੇ 15.3.2009 ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। 12.05.2009 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਿਤੀ 15.05.2009 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, 2009 ਦੇ ਸਿਵਲ ਸੋਧ ਨੰਬਰ 253 ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ

ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ (ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2) ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

4. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਵਸਥਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਚਤ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸੁਵਿਧਾ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੋਕ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀਮਾ ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੰਮਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ। **ਸਲੇਮ ਐਡਵੋਕੇਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ,** AIR 2005 SC 3353 ਅਤੇ **ਜੈ ਜੈ ਰਾਮ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬਿਲਡਿੰਗ ਮੈਟੀਰੀਅਲ ਸਪਲਾਈ, ਗੁੜਗਾਓਂ** (1969) 1 SCC 869 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਵੇ।

XXXXXX

ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਕਾਲਰਾ ਬਨਾਮ ਵਿੰਗ ਕਮਾਂਡਰ ਸੁਰਿੰਦਰ

5. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਲਈ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹੀ ਨਿਯਮ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A ਵਿਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

6. ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉੱਠਦੇ ਹਨ:

1) ਕੀ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦਾ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ?

2) ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਹਨ?

7. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਹ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਾਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਬਾਰੇ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਠੋਸ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਸੀਮਤ ਅਤੇ ਬੇਰੋਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਰਾਜਕਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਸਹੀ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਨਿਆਂਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੋ ਸਕੇ।

XXXXXX

8. ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਨੂੰ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਜੋ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ, ਸੈੱਟ-ਆਫ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਦੇ ਨਿਯਮ 1 ਤੋਂ 5 ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ। ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2002 (2002 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 22) (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "2002 ਦਾ ਐਕਟ 22" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਭੇਜਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਉਹ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ

ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਿਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਜੋ ਸੰਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

9. ਆਦੇਸ਼ VIII ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਨਿਯਮ 6 ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੈਟ- ਆਫ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6:

6. **ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਦੇ ਵੇਰਵੇ:-** (1) ਜਿੱਥੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਦਈ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਉਸੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(2) **ਸੈਟ-ਆਫ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ:-** ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾ ਉਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਰਾਸ-ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਅਸਲ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਸੈਟ-ਆਫ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਸਕੇ; ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

(3) ਕਿਸੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

XXXXXX

ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A, ਜੋ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A:

6A. ਬਚਾਓਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ- (1) ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਚਾਓਕਰਤਾ, ਨਿਯਮ 6 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਮਤ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(2) ਅਜਿਹੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਕ੍ਰਾਸ-ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਅਸਲ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਸਕੇ।

(3) ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।

(4) ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

10. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6 ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਦੇ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ, ਨਿਯਮ 6A ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਚਾਓਕਰਤਾ, ਨਿਯਮ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਰ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੇ ਬਚਾਅ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਸਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

11. ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6-G ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਕਿਸੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਨਿਯਮ VIII ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਾਅ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਆਧਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਜਾਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਦੇਸ਼ VIII ਦਾ ਨਿਯਮ 9 ਕਿਸੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਸਹੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਤੋਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਵਾਧੂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੋਧ 2002 ਦੇ ਐਕਟ 22 ਰਾਹੀਂ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ-

XXXXXX

i. ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ii. ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

iii. ਜੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਦੇਸ਼ VIII. ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਪੂਰੀ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ, ਸੈੱਟ-ਆਫ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਕੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

12. ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 6A ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ (ਸੋਧ) ਐਕਟ 1976 (1976 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 104) ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੈਸੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਸੈਟ-ਆਫ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਨਿਯਮ 6A ਰਾਹੀਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 (1976 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 104) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਹ ਸਨ-

1) ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

2) ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ;

3) ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਭਵ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਵਕੀਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹਨ।

XXXXXX

ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਕਾਲਰਾ ਬਨਾਮ ਵਿੰਗ ਕਮਾਂਡਰ ਸੁਰਿੰਦਰ
ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਜੇ.]

13. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧੀਏ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਵੱਸ ਛੱਡ ਦੇਵੇ [**ਸਲੇਮ ਐਡਵੋਕੇਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੇਸ** (supra) ਦੇਖੋ] ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਤੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਵਿਵੇਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਜ਼ਾਲਮ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਿਆਂ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਹੈ।

14. ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ। **ਮਹਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ,** (1987) 3 SCC 265 [ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ '**ਮਹਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਕੇਸ**ਾ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ] ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਐਕਟ, 1878 ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਦੇ ਨਿਯਮ 6A (1) ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਯਮ 6A (1) ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ

ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 113 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ' ਤੇ **ਜਗ ਮੋਹਨ ਚਾਵਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਡੇਰਾ ਰਾਧਾ ਸਵਾਮੀ ਸਤਿਸੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ,** (1996) 4 SCC 699 ਅਤੇ **ਸ਼ਾਂਤੀ ਰਾਣੀ ਦਾਸ ਦੀਵਾਨਜੀ (ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ) ਬਨਾਮ ਦਿਨੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਡੇਅ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ** ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

15. **ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਰਥ ਬਨਾਮ ਤੇਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਰਥ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ,** (2016) 11 SCC 800 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਜੋ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ 2½ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੂਤ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, **ਬੋਲੇਪਾਂਡਾ ਪੀ. ਪੂਨਾਚਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਐਮ. ਮਦਾਪਾ,** (2008) 13 SCC 179 [ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ **'ਬੋਲੇਪਾਂਡਾ ਪੂਨਾਚਾ ਕੇਸ'** ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦ ਅਰਦਾਵਤੀਆ ਬਨਾਮ ਅਨਿਲ ਪੰਜਵਾਨੀ** (2003) 7 SCC 350 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੋਏ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ।

XXXXXX

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, **ਬੋਲੇਪਾਂਡਾ ਪੂਨਾਚਾ ਕੇਸ** (supra) ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

16. ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਸੀਮਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੋਰ ਉਲਝਣਾਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂਬੱਧ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

17. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 8 ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 6A ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਭਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਕੋਈ ਸਖਤ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਤਕਨੀਕੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਵਿਵਸਥਾ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸੋਧ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸੰਤੁਲਿਤ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਖਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਨਾਲ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਰਵੋਤਮ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਫ਼ੀ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ

ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਸਫ਼ਲ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੋਧ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ।

XXXXXX

18. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ **ਮਹਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਕੇਸ** (supra) ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਸਲ ਨਿਆਂ ਹਾਰ ਨਾ ਸਕੇ। ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰਯੋਗਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਸਟ੍ਰੈਟਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਬਲਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ.

19. ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਲਟ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਕਟੌਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਵਿਹਾਰਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਇਕੋ ਇਕ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਿਆਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ

ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ [**ਸਲੇਮ ਐਡਵੋਕੇਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੇਸ** (supra) ਦੇਖੋ]।

20. ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦਾ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦਾ, ਬਲਕਿ ਪਾਬੰਦੀ ਸਿਰਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਠੋਸ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਨਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਹੇਠਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ:

XXXXXX

i. ਦੇਰੀ ਦੀ ਮਿਆਦ।

ii. ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ।

iii. ਦੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ।

iv. ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦਾ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ।

v. ਮੁੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ।

vi. ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲਾਗਤ।

7. ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ।

viii. ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ।

ix. ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ।

x. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ।

21. ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਤੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਰੰਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੋਹਨ ਐਮ. ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ, ਜੇ.

1. ਮੈਂ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਰਾਏ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੈਂ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ

ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਰਾਏ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ।

2. ਇਹ ਹਵਾਲਾ **ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਕਾਲਰਾ ਬਨਾਮ ਵਿੰਗ ਕਮਾਂਡਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ** ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 23599/2018 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 10.09.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਗਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ”

XXXXXX

ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

3. ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ.") ਦੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕੀ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਜੱਜ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੰਖੇਪਤਾ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

4. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ 1908 ਦੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ, ਆਦੇਸ਼ VIII ਸਿਰਫ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਸੈਟ-ਆਫ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਸ ਗਲਤੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ 27ਵੀਂ ਅਤੇ 54ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 ਰਾਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਯਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ:

"ਨਿਯਮ 6A. ਬਚਾਓਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ-

(1) ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਚਾਓਕਰਤਾ, ਨਿਯਮ 6 ਅਧੀਨ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਪਰ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਮਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮਿਆਦ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(2) ਅਜਿਹੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਕ੍ਰਾਸ-ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਅਸਲ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਸਕੇ।

XXXXXX

(3) ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।

(4) ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

6B. ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ– ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

6C. ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ- ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਇੱਕ

ਸੁਤੰਤਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ, ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ, ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।

6D. ਮੁਕੱਦਮਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ- ਜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

6E. ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ–ਜੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਚੂਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।

6F. ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਜਿੱਥੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਚਾਅ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਜਾਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਾਂ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਕਾਇਆ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਧਿਰ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

6G. ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮ- ਕਿਸੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।

XXXXXX

5. ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਆਦੇਸ਼ VIII ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 6A-6G ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੁਆਰਾ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ, ਨਿਯਮ 6A(1) ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀਮਾ ਵੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲੋੜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰ ਦੇਵੇ (ਭਾਵ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ), ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਿਯਮ 6A (2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਉਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਰਾਸ-ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਅਸਲ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 6A ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

6. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 6A (1) ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਿਯਮ 6A (1) ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਨਿਯਮ 6A (4) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸੀਮਾ ਐਕਟ") ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਲਈ ਵੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(2)(b)(ii) ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

"(2) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ,

(b) <u>ਸੈੱਟ ਆਫ ਜਾਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ</u> ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-

(ii) ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਹ

ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਆਦੇਸ਼ 8 ਨਿਯਮ 6A (4) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਵਾਂਗ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

XXXXXX

7. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ: ਪਹਿਲਾ, ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A (1) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਇਹ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਨਿਯਮ 6A ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

8. ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 9 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

"9. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ- ਕਿਸੇ ਬਚਾਓਕਰਤਾ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਅਤੇ

ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਸਹੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਤੋਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਵਾਧੂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਜਾਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਵਾਧੂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 9 ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਅਗਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਜਾਂ ਵਾਧੂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ 9 ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜੋ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਜੋਂ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਰਾਹੀਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ।

XXXXXX

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਦੇਸ਼ VI ਨਿਯਮ 17, ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੂਲ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 9 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

9. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, **ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦ ਅਰਦਾਵਤੀਆ ਬਨਾਮ ਅਨਿਲ ਪੰਜਵਾਨੀ**, (2003) 7 SCC 350 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ:

"28. 1976 ਦੇ ਐਕਟ 104 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ 8 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਨਿਯਮ 1 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਯਮ 6-A ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਨਿਯਮ 1 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਿਯਮ 6-A ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਜਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੀਜਾ, ਨਿਯਮ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਰਾਹੀਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਦੇ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿਯਮ 6-A ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਵਿਵੇਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ

ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਦੇਸ਼ 6 ਨਿਯਮ 17 ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੇ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ, ਆਦੇਸ਼ 8 ਨਿਯਮ 9 ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਮੈਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 9 ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ VI ਨਿਯਮ 17 ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

10. ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 10 ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਅੱਠਵੀਂ, ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ:

XXXXXX

"10. ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਦੋਂ ਧਿਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ–ਜੇ ਕੋਈ ਧਿਰ ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਿਯਮ 1 ਜਾਂ ਨਿਯਮ 9 ਅਧੀਨ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਜਾਜ਼ਤ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏਗੀ, ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ

ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗੀ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਐਲਾਨ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕੋਈ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਵਿਵੇਕ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਤੱਕ ਵੀ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਲੇਮ ਐਡਵੋਕੇਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (2005) 6 SCC 344 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 1 ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਦੇ ਹੋਏ, ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਆਪਕ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ:

"21. ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਣ ਲਈ, ਆਦੇਸ਼ 8 ਨਿਯਮ 10 ਤੋਂ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਧਿਰ ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਿਯਮ 1 ਜਾਂ ਨਿਯਮ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏਗੀ, ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗੀ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ... ਆਦੇਸ਼ 8, ਨਿਯਮ 1 ਅਤੇ ਨਿਯਮ 10 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ, ਸਦਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਨਿਯਮ 10 ਆਦੇਸ਼ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ 8 ਨਿਯਮ 1 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ

90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਦੇਸ਼ 8 ਨਿਯਮ 10 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ "ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।" ਇਸ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ 8 ਨਿਯਮ 1 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਸੀਮਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਮੁਆਫ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

XXXXXX

11. ਆਦੇਸ਼ VIII ਦੇ ਨਿਯਮ 6A, 9 ਅਤੇ 10 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਦੇਸ਼ VI ਨਿਯਮ 17, ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਅਧੀਨ

ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਹੇਠਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਮਹਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, (1987) 3 SCC 265 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ:

"15. ਅਗਲਾ ਨੁਕਤਾ ਜੋ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 8 ਦਾ ਨਿਯਮ 6-A (1) ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ 6-A (1) ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ। ਨਿਯਮ 6-A (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਮਤ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਯਮ 6-A (1) ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 113 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਕੋਈ ਮਿਆਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(2)(b) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ

ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸ਼ਾਂਤੀ ਰਾਣੀ ਦਾਸ ਦੀਵਾਨਜੀ ਬਨਾਮ ਦਿਨੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਡੇਅ, (1997) 8 SCC 174 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ:

XXXXXX

"2. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲਾ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [(1987) 3 SCC 265] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6-A ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਜੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਨ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ, ਤਾਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1982 ਦਾ ਉਕਤ ਸਿਵਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 248, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6-A ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, 15-7-1982 ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6-A ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ 22-6-1985 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ

ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ।

12. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A (1) ਇਹ ਲੋੜਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ, ਜਾਂ ਉਹ ਆਧਾਰ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਦਾ ਵੀ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸਨੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6B 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੋਵੇ ਜੋ ਉਸਦੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ

ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਲਈ ਉਕਤ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਪਹੁੰਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੁਆਰਾ ਆਕਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

XXXXXX

ਦੂਜਾ, ਆਦੇਸ਼ 8 ਨਿਯਮ 6B ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਵਜੋਂ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਯਮ 6B ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ 6B ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਅਜੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਨਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਵੱਖਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਬਹੁਲਤਾ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਵਿੱਚ

ਨਿਯਮ 6A-6G ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਦੇਸ਼ VIII ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਿਯਮ 6B ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

13. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਭਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 6A (1) ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਸੈੱਟ-ਆਫ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋੜਾਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜੋ "ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A(1) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ "ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੈੱਟ-ਆਫ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਆਦੇਸ਼ 8 ਨਿਯਮ 6A (4) ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਨਿਯਮ 6A ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਸਹੀ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

14. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 1A 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲੋੜ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਨਿਯਮ 1A (2) ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ

ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਿਯਮ 1A (3) (ਜਿਵੇਂ ਕਿ 2002 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ) ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵਿਵੇਕ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ।

XXXXXX

15. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਆਦੇਸ਼ VI ਨਿਯਮ 17 ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਬਾਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਦੋਂ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

16. ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲੰਬੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਪਿਛਲੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ

ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ, ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, ਅਰਥਾਤ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣਾ, ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

17. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਾਲਮ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਨੇਹਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਮ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਠੋਸ ਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪਵੇ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ,

ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਦੇ ਸਮੇਂ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯਮ ਜੋ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਫ਼ਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

XXXXXX

18. ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, **ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦ ਅਰਦਾਵਤੀਆ** (supra) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 6A (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ 1976 ਵਿੱਚ ਸੀ) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ:

"28. ... ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਚਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾ ਕੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇਕੋ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਕੋ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਰਾਹੀਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਕਰਨਾ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ।

ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਰਾਹੀਂ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਸਲ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਮੁੱਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ... ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਤੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੋਧਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਸਫਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ (ਆਦੇਸ਼ VI ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ (ਆਦੇਸ਼ VIII ਨਿਯਮ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ) ਰਾਹੀਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

XXXXXX

19. ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, **ਰੋਹਿਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ,** (2006) 12 SCC 734 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ:

"18. ... ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਓ ਪੱਖ 3 ਤੋਂ 17 ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਇੰਦਰਾਜ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਖੇਪ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ 3 ਤੋਂ 17 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਖੌਤੀ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

20. **ਬੋਲੇਪਾਂਡਾ ਪੀ. ਪੂਨਾਚਾ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਐਮ. ਮਦਾਪਾ,** (2008) 13 SCC 179 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। **ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦ ਅਰਦਾਵਤੀਆ** (supra) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੇਰੀ

ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਗੰਭੀਰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, **ਬੋਲੇਪਾਂਡਾ** (supra) ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

21. **ਗਾਇਤਰੀ ਵੂਮੈਨ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਗੌਰੰਮਾ**, (2011) 2 SCC 330 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਚੁਣੌਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਦਾਲਤ ਮੌਜੂਦਾ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸੋਧ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। **ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦ ਅਰਦਾਵਤੀਆ** (supra) ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

XXXXXX

"44. ਇੱਥੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦ [(2003) 7 SCC 350] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਉਸ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ

ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਸੋਧਣ/ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਤੱਥ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਰੋਹਿਤ ਸਿੰਘ** (supra) 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

22. **ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਰਥ ਬਨਾਮ ਤੇਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਰਥ** (2016) 11 SCC 800 ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਰੋਹਿਤ ਸਿੰਘ** (supra) ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਕਿ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਕੇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਉਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

23. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਨਿਯਮ 6A ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਫਾਈਲਿੰਗ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੇਰੀ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਉਚਿਤਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਦੁਬਾਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮੁੱਦਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

XXXXXX

ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ, ਮੈਂ **ਰੋਹਿਤ ਸਿੰਘ** (supra) ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜੇ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਹੀ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮਝਦਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

24. ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਜਾਂ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ। ਦੂਜਾ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਸਲ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਤੀਜਾ, ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਉਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

25. ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ, ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਬਾਰੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਚਿਤਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤੱਕ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

26. ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi